

ZIPORA NAHIR

ur. 1930; Hrubieszów

Miejsce i czas wydarzeń	Hrubieszów, II wojna światowa
Słowa kluczowe	Hrubieszów, II wojna światowa, okupacja niemiecka, Żydzi, represje wobec Żydów, opaska z gwiazdą Dawida

Represje i prześladowania Żydów w czasie okupacji niemieckiej

Ja niedokładnie pamiętam kolejności, ale ja pamiętam pewne fakty. To jeszcze było zanim musieliśmy nosić opaski. Bo nakaz noszenia opasek był gdzieś zimą czterdziestego roku. Ja myślę zima trzydzięci dziewięć a czterdzieści. W każdym bądź razie jeszcze przed getem. I to był nakaz wyszywania tego magen Dawid i noszenia opasek od wieku lat dziesięć. Ja pamiętam, że Niemcy zaczęli od tego, że łapało się mężczyzn na ulicach, do prac dorywczych. To znaczy, może to później było zorganizowane, trudno mi powiedzieć. Ale ja wiem, że najpierw były takie dorywcze łapanki, a później to było zorganizowane, powiedzmy ilość taka i taka mężczyzn do pracy. Ale ja pamiętam, że pewnego dnia wrócił mój dziadek. Złapali go na ulicy i ogolili mu pół brody. I on tak wrócił do domu, oczywiście bardzo poniżony... To były pierwsze czasy. I wtedy również zabroniono Żydom chodzić na trotuarach. Ja pamiętam, że starano się jak najmniej wychodzić z domu. To jeszcze było przed gietem, ja zaznaczam. Bo jak było gieto, to niby miejsce było chronione. Przecież nikt nie wiedział co będzie później. Była pewna ulga w tym, że nikt nam nie dokuczał na każdym kroku. No, jak się wyrzuca kogoś z mieszkania, to oczywiście, że on nie ma dobrego poczucia. Ale była jakaś ulga jak utworzyli getto. To było zamknięte, to było oddzielone, myśmy nie wychodzili, albo wychodziło się ukradkiem. To już była inna rzecz, to było niebezpieczeństwo. Ale nie było tak, że znowu przyszedł jakiś Niemiec i ogolił brodę. Nie było tak, że był jakiś Ukraińiec i dał pejczem po głowie. W pewnym sensie to była ulga. Ale z drugiej strony, ponieważ te sklepiki skupiły się znowu na Rynku i było bardzo skąpo z dostawami różnych rzeczy do spożycia. Ja pamiętam, że to były ciężkie czasy. Bardzo ciężkie czasy.

Data i miejsce nagrania	2017-07-08, Lublin
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Transkrypcja	Marta Tylus
Redakcja	Maria Radek
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"